

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Yô'êl û-malë'ākî

Ḳimḥi, David

Basileae, 1530

[Text 2]

[urn:nbn:de:bsz:31-270755](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-270755)

ספר מלאני הנבי

עם פירוש ר' דק

משא רבו יהנה אל ישראל
ביר מלאני : אהבתי
אתכם אמר יהנה ואמרתם בפה א
אהבנוג הלא אה עשו לנעקב נאם
יהנה ואהב את נעקב : נאה עשו
שנאתי ואשים את חברי שמויה י
נאה ונחלתו לתנות מדבר : פי
האמר ארום רששני נישוב נכנה
חכמות מה אמר יהנה זכאות חמה
יבגו ואני אהרוס וקראו להם גבול
רשעה ותעם אשר נעם יהנה ער ע
עולם : נשינוכם פראנה ואהם
האמרו יצרל יהנה משל לגבול יש
ישראל :

משא רבו ה. חגי זכרית ומ
ומלאני הם שנכאו ב
במית שני. ובחגי וזכרית זמתב זמן

פירוש ר' דויד קמחי
זבואתם ובמלאכי לא נכתב ואפשר
שהיה אחרון שכתבם וכן ירא כי לא
זכר בדבר בנין הבית כמו שזכרו
הגי רזניה כמו שכתב וזתנבי הגי
וזכרה בר עזרא וביאא . ור"ל א
אמרו מלאכי זה עזרא ולא מוצא
בשום מקום שקראו בניא אלא ע
עזרא הסופר . ופירוש אל ישראל
להוכיחם על מעשיהם כי הרור הע
העולה מבבל היו רובם מחזיקים
במעשים שאינם טובים שהיו נו
גושאי גשום זבירות כמו שהוכיחם
עזרא בזה . וכן מלאכי הוכיחם בזה
במו שאמר ובעל בת אל זכר . וכן
בחליל שמתות לא היו זוהרים וז
זבזכרים אחרים כמו שכתוב בספר
עזרא : אהבתי אתכם . ואמרתם
במה אהבתנו . פי' ואם האמרנו במה
אהבתנו : הלא את עשו ליעקב .
אחים היו בני יצחק אהבי ובחרתי

מלאכי עם פירוש

בועקב ובזרעו אחריו את על פי ש
שחם מבעיסיס אותי ונהתי לזרע י
יעקב הארץ אשר נשבעתי לאברהם
וליצחק : ואת עשו שנאתי לפי
מעשיו ומעשה זרעו אחריו ולא ה
רציתי שיהלקו עם אחיו יעקב בארץ
כנען. ונהתי לו לירושה הר שעיר
ולזרעו אחריו. ובשהרבו להרע ל
לישראל ושמחו בחרבנם ובגלותם
שנאתים : ואשים את הריו שממה.
לפי שנקראת ארצו הר שעיר אמר
הריו. ואעפי שארצכם היתה שממה
גם כן אתם שבתם אליה והנבם יו
ירשכים בה אבל הם לא ישובו ל
לארצם לעולם. כי לעולם תהיה ש
שממה ולתנות מדבר הנה תדאו כי
אהבתי זרע יעקב ושנאתי זרע עשו
: לתנות מדבר. שישכנו בארצם
תנים וכנות יענה כמו במדבר :
כי האמר ארום רששנו. ואם תאמר

ד' רויד קמחי

עדת ארום רששנו אח על פי שאנו
רשים ודלים וארצנו חרבת עור ג
נשוב ונבנה חרבות כמו שעשו י
ישראל : כח אמר ה' צבאות המה
יבנו ואני אהרוס. אם הם יבנו אני
אהרוס : וקראו להם גבול דשעה.
פלומר לארצם יקראו כל העולם ג
גבול דשעה. כי ברשעת יושביה
היא חרבת לעולם כי גרולה רשעתם
לפני השם שבגרו כאחיהם בני יע
יעקב והאל יתברך צוה לישראל לא
התעב ארומי כי אחיך הוא זהם ה
הרעו להם בכל אשר יכלו רשמהו ב
בחרבנם ובגלותם כמו שני בנבואת
עובדיה לפיכך זעם השם אותם ער
עולם : ועיניכם תראנה. פי תראנה
בחורבנם : ואתם תאמרו יגדל ה'
פירוש ואתם אז תאמרו מעל לגבול
ישראל יגדל ה' בלומר התנו שבת
וגרולה שאתם בגבולכם יושבים י

מלאכי עם פירוש

וגבולם חרב . וגבולכם יקרא גבול
ישראל וגבולם גבול רשעה .

בן יבבר אב ועבר אדניו ואם אב א
אני איה כבודי ואם ארונים אני איה
מוראי אמר יהנה צבאות לכם הב
הפתנים ברוי שמי ואמרםם במה ל
בוינו את שמו : מגישים על מז
מזבחי לקם מגאל ואמרםם במה ג
אאלגרב באמרםם שלחו יהנה זכוח
הוא : ובי הגישון עבר לזבח אין
לע ובי הגישו פסח וחלה אין רע ח
הקריבתי נא לפחתי מירצב או הי
הישיא פניך אמר יהנה צבאות :
נעמה חלגי נא פני אל ויחגגי מירבם
הימת זאת הישיא מכם פנים אמר י
יהנה צבאות :

בן יבבר אב ועבר ארוניו . פני יירא
את ארוניו כמו שאמר איה מוראי .

ובאמר בן ובכר אב ועבר ארונך
 זהו מדוך השכל המפורסם שראוי
 לכן לכבד את אביו והעבר מזכרה
 לזר את ארונך / לבד הכהנים
 ברוי שמוי הפך בכור הבן לאב ה
 הוביה תהלה לכהנים שחיה להם ל
 להוביה ולהורות כמו שאמר ובאת
 אל הכהנים הלויים ולא די שאין אתם
 מוביחים אלא שאתם סומכים ירי
 הרעים שמביאים קרבן נבזה :
 ואמרתם במה בוינו את שמך זה
 והתשובה באמרתם שלחן ה' נבזה
 הוא אלא שהקדים לזכור הגיאל ש
 שעושים והוא שאמר מגישי ורגח
 : מגישים להם מגואל קרבן כמו
 את לחם אלהיך לחם אשה קרבני ל
 לחמי : מגואל מתועב ומטונת
 והוא הפסח והערר ותחולה : וא
 ואמרתם במה גאלנוך ואיך תאמר
 במה גאלנוך אם תגאלה בדם מזבחי

מלאכי עם פירוש

חרי אתם מגאלים אותי : שלחן הי
הוא המזבח. וכן אמר ביהוסאל על
המזבח זה השלחן אשר לפני השם
גבנה הוא שמקריבים שם הרים וזה
זהחלבים שהם דברים גבוים ואינם
משימי' אל לבם למה צוה האל יתי
להקריב דם וחלבים : ובי תגישו.
בשמביאים לבם שח עור לזבח ול
ולחקריבו אתם אומרים אין זה רע
וטוב הוא לחקריבו כי השלחן נכוח
והקורבן אינו רע שיהיה נכוח וא
זאתם מגישי' אותו על מזבחי והיה
עליכם לומר למביאים אותו זה רע
הוא לחקריבו כמו שכתוב בתורה
עורת או שבור וגו'. לא תקריבו א
אלה לה'. ואתם נושאים פני המביאי
דמקבלים הפחות ותאמרו אין רע :
חקריבתו נא לפחתך. איך תוכלו
לומר שאיננו רע לחקריבו לפני ה'
ואם תקריבתו לפחתך בשר ודם ה

ר' דוד קמחי

הירצך באותה המנוחה. או הישא פ
פניך בעבודה אם תבסש ממנו ר
דבר אכל ישנאך בעבודה ויבעס ע
עלך. פחתך מן פחת יחודה וסגול
הפא תחת פתח גרול וחוא המושל
והשלטון בתרגום שלטונה ; ועתה.
אם תשובו אליו ותחלו פניו בלב ע
ערוין יחון אתכם ויטיב לבם ואמר
ויחננו כי הנביא יש לו צרה בצרתם
ועוד לבלול עצמו בכלל ישראל ב
כמו שאמר משה רבינו ע"ה וסלחת
לעוננו ולחטאתינו. ומהאל יתברך
למר דבר זה שאמר לו ער אנה מ
מאנתם לשמור מצותי ותורותי ;
מירכם היתה זאת. זאת המארה ש
שהיא לבם כמו שאמר למטה וגם
ארותיה מירכם היא זאת המארה ש
שאתם עושים רע בעיני ה' לפיכך
הוא שולח בכם מארה ; הישא מכם
פנים. וכי סבורי אתם שישא פנים

מלאכי עם פירוש

לאחר מכם שלא יוביחכם על מעשיכם הרעים והוא לא ישא פניו ולא יסתח שוחד :

מי גם בכם ויסגר דלתים ולא הא
תאירו מזבחי העם איזו לי תפוז בכם
אמר יהוה זבאות ומנחה לא ארצה
מירכם ; מי ממזרח שמש ועד מ
מבוא צדול שמי בגוים ובכל-מ
מסום מקטר מצש לשמי ומנחה
טהורה מי צדול שמי בגוים אמר י
יהוה זבאות ; ואם מחללים איתו
באמריכם שלחו יהוה מגאל הוא וג
נניבו נבואתו אבלו :

מי גם בכם. שאתם רעים מי יתן ש
שיחיה בכם איש אחד שיתן אל לבו
דבר חסדנות הגבוים ; ויסגור-
יסגור דלתו העזרה שלא יבוא שם
אדם קרוב כי טוב הוא שלא יבוא
קרבו משיבארתו נבואתו ; ולא

ד' רייד קמהי

האירו. על מזבחי חנם. ולא תבעירו.
כמו נשים באות מאירות אותה. פני
ובחנם תבערו אש על המזבח כי ה
הקרבן שהקריבו עליו לא לרצון י
יהיה לכם ולא למביאי אותו זהו שא
אין לי חפץ בכם כי מעשיכם רעים
ומנחתכם אינה רצויה אפילו היתה
טובה כש שתיא רעה ; כי ממזרח .
כל היושוב הוא ממזרח למערב ו
ואיננו בן מצפון לדרום כי איננו מ
מיושב כולו ; גדול שמי בגוים. כי
אעפי שעוברי לצבא השמי מודים
כי שאני הסכה הראשונה אלא ש
שעברים אותם לפי דעתם שיהיו
אמצעיי בני רבינס ; ובכל מקום.
אם הייתי מצוה אותם כמו שצויתי
אתכם היו מסטירי ומגישו לשמי.
ועוד כי מנחה טהורה היו מגישים
לא כמו שאתם עושים שמגישים
מנחה טמא ונבזה. או פירושו אעפ

מלאכי עם פירוש

שהם מקטירים ומגישו לעז דעתם
לשמי : ראתם מחללים אותו הפך
הגוים שהם מבכרים ומגדלי שמי
וכי יש הלול גדול מזה שתאמרו
שלחן ה' מגואל הוא שפירושו נבזה
הוא : וניכו נבזה אכלו ניכו דבר
כמו ניב שפתים רל דברו של הכהן
המקריב מה הוא שאומר תמיד נ
נבזה אכלו בלוי לחם חמזכח ואכלו
שהוא חלב ודם מגואל ונבזה הוא
ויש מפרשים וניכו מענין תנוכה :

ואמרם הנה מתלאת והפתתם אתו
אמר יהנה צבאות ותבאתם צוול ו
נאת הפסח נאת החולה ותבאתם את
המונת הארצה אותה מירקם אמר
יהנה : וארוה נוכל ויש בשערו
צבר וצורו נזוכם משחת ליהנה מי
מלה גדול אני אמר יהנה צבאות ו
ושמי נזכא בגוים :

ואמרתם הנה . עתה יוביה ישראל
 המביאים הקרבן האמרו בהביאכם
 השנה לעזרת הנה מהלאה בלוי יאמר
 כל אחי לחבירו בהביאו הקרבן כמה
 אני יגע ולואה מזה השנה שנשאתי
 על כתפי רל שהוא שמן ובעל בשר
 : והפחתם אותו . על הקרסע דרך
 בזיון . וכן תרגם יונתן וְשִׁנְיָתוֹן י
 נתיח כמו ויגער השם שתרגמו ו
 ושניק חו' ויש מפרשי אותו מענין
 מפח גפש שענינו ראבון גפש בלוי
 תבאיכו ותדאיכו גפש בעל השנה
 כי גולתם אתו כמו שאמר והכאתם
 גזול . ואאזל פירש והפחתם מענין
 גופת כאש פחם . כלומר הם אומרי
 כי יגעי' הם ונלאים מטורה הקרבן
 שנשאו על כתפם לומר שהוא שמן
 ובעל בשר והוא כתפך כי כל כך ה
 הוא כחוש ודל בשר שאם תנפחו בו
 יפול לארץ : וארור גובל . חושב

מלאבי עם פירוש

מחשבה רעה ועושה בערמה. וכן
מן הרגוש אשר נבלו לכם ויתנבלו
אותו להמותו. ויש בערוך זכר
פיו זכר המים. וכן בצמר יהיו בצמר
לכן ורבים כמוהם. ונודר וזוכה
משחת. זכר הנדר לפי שיש קרבן
שהוא בשר לנרבה ואינו בשר לנדר
כמו שרוע וקלוט לפיכך אמר. ונ
ונדר כי אפילו לנדר מביאין קרבן
משחת. משחת רל שיש בו מום ע
ענין השחתה כמו כי משחתם כחם
אלא שהוא שם וזה פעול. כי מלך
גדול אני. ואיך תבזו אותי. ושמי
נורא בגוים. ואתם שאהבתו אתכם
מבל הגוים לא תיראו ממני.

נעשה אליכם המצוה הזאת תפתינים;
אם לא תשמעו ואם לא תשימו על
לב לתת כבוד לשמוי אמר יהוה צב
צבאות ושלחתי בכם את המאכה ו

רארתי את כרכותיכם וגם אררתי
 כי אינכם שמים על לב : הניני גער
 לכם את הערע ודיתי פרש על פני
 פרש הנינכם ונשא אתכם אליו : ו
 ויבשם כי שלחתי אליכם את המ
 המצוה הזאת להיות בריתי את-לוי
 אמר יהנה צבאות : בריתי היתה
 אמו החיים והשלום ואפנים לו מוכא
 בני כאני ומפני שמי נחת הוא : ה
 הורת אמת היתה בפיהו ועולה לא
 נמצא בשפתיו בשלום ובמישור ה
 הנה אתי ונבים השוב מעון : כי
 שפתי כחן ישמרה כעת נתוכח יב
 ובקשו מפיהו כי מלאה יהנה צבאת
 הוא :

ועתה . הכתנים לפי שהם מסבלים
 הקרכן המשחת מיר המביאי ארתו
 והיה להם למנוע אותם ולחורותם
 כי אין זה הקרכן ראוי להקריבו לפני
 כמו שמועה אותו התורה : בכס .

מלאבי עם פירוש

במקבלי וכמיבואי ; את כרבותיכם
שברכתי אתכם אחר בנין חבית כמו
שבתוב. אמר אחר שאתם מבזים א
אותי בקרבנותיכם אהפוך לכם ה
הכרבה למארה ; וגם ארותיה בל
ער עתה ארותי הכרבה שנתתי לכם
מעת שהחלותם לבזתי בהכאת ה
הקרבנות ועתה ארסית עוד במארה
אם לא תשמעו ; הנני גוער לכם.
ענין השחתה כמו גערת גוים ; לכם.
בעבורכם ; וזריתי. הוא מבנין
הרגוש כמו מזרה ישראל ; פרש.
זבל הבהמות כמו ואת פרשה. אמר
תחילה פרש ואחר כך פירש ואמר
פרש הגיבם והוא כמו כבשי רל כי
בהמות הקרבנות יקראו הגים וכן א
אסרו הג בעבותים. חלב הגי. ונסרא
הקרבן הג לפי שרוב הקרבנות ס
קרבנים בהג. ורל כזה הענין כמו ש
שאתי מבזי אותי בקרבנות כן אכזה

דְּרֹוֹר קְמֹחִי

אֲתֶכֶם בָּחַם כִּי תִדְבַר הַנְּכֹזָה אֲשֶׁר בַּ
בְּבַחֲמוֹת וְהוּא הִפְרֵשׁ אֹרֶחַ אֹתוֹ ע
עַל פְּנוֹכֶם . בְּלוֹי אֲשִׁים אֲתֶכֶם לְבִשַׁת
וּלְבֹיּוֹן מִפְּנֵי הָרַעֲב שֶׁאֲשַׁחֵי הֹרַע
שֶׁתֹּדְרְעוּ וְאֲתֶם תִּשְׁאָרוּ בַחֲסֹרוֹן לֶחֶם
וְתִהְיוּ לְכוֹשֶׁת בֵּין הַגּוֹיִם אֲשֶׁר ס
סְבִיבוֹתֵיכֶם כִּי בָרַעֲב יִהְיוּ לְבִשַׁת ב
בְּמוֹ שֶׁאֲמַר וְשִׁבְעַתֶּם אֹתוֹ וְלֹא אֲתֶן
אֲתֶכֶם עוֹד הַרְפַת רַעֲב כְּגוֹיִם וְהָרִי
אֲתֶם לְבִשַׁת וּלְבֹיּוֹן בְּאֵלּוֹ זֵרִיתִי פ
פֹּרֵשׁ עַל פְּנוֹכֶם ; וְנִשָּׂא אֲתֶכֶם אֵלָיו .
הַעֵזוֹן יִשָּׂא אֲתֶכֶם אֶל הַבֹּיּוֹן הַזֶּה מ
מִרְחַק כְּנֹגֵד מִרְחַק אֲתֶם כּוֹיֵתֶם אֹתִי ו
וְתִהְיוּ נְכוּיִם ; וְיִרְעַתֶּם . לְהוֹיֵת
אֲבִיתִי אֶת לֹוִי לְפִינֶךָ אֲנִי מִצֹּחַ א
אֲתֶכֶם כָּל כֶּךָ לְפִי שֶׁאֲרִצָּה שֶׁתִּהְיֶה ב
בְּרִיתִי עִם שֶׁבֶט לֹוִי שְׁקִימָתִי ;
בְּרִיתִי הִיָּתָה אִתּוֹ . עִם רֹאשׁ הַשֶּׁבֶט
לְבַחֲנָה וְהוּא אֲהַרֹן קָדוֹשׁ הַיּוֹפְנֵחַס
אֲשֶׁר סָגָא לְאֵלֵהוּ וּבִפְנֵחַס נְאֻמֵי הַנְּגִי

מלאכו עם פירוש

נותן לו את בריתו שלום. ונאמר לך
עוד והיתה לו ולזרעו אחריו ברית
בהונת שלום. והחיים נתן לו כי מצ
מצאנו לו חיים יותר משלש מאות
שנה אפילו למי שאמר כי פנחס א
אינו איתו שהרי מצאנו אהרן ש
שהיה כפלגש כגבעה כמו שכתוב
ופנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן עמד
לפניו בימי חתם והיו לו משנותיו
עד רזמן ההוא יותר משלש מאות
שנה ; ואתנם לו מורא. החיים
והשלום נתתי לו בעבור מורא ש
שיראני ; ומפני שמי נחת הוא.
שרשו חתת ופירושו נשבר ונרכה
מפני שם ה'. ויונתן הרגם ויחכית
ליה אולפן אריתו שלים ורחיל מן
קצמי ומן קבם שמי רחיל הוא ;
הורת אמת היתה בפיהו. כמו ש
שהיתה הורת ה' בפיו שהיה מורה
אותה לרבי כן היתה בלבו. זהו הורת

אמות שלא היה אחר כפה ואחר בלב
 זהו ועולה לא נמצא בשפתיו ;
 בשלום ובמישור הלך אתו. בשלום
 שהיה רבק בני לעשות חפצו על דרך
 יעשה שלום לו. ובמישור שהלך
 בדרך בני אדם בדרך ישרה וב
 ובשניהם הוא אתו כי כאלה חפצתי
 לעשות חסד ומשפט וצדקה בארץ ;
 ורבים השיב מעון. שהיה מורה
 התורה תמיד לכל ורבים שמעו לו
 והשיבם מעון ; כי שפתי כהן
 ישמרו דעת. כי כן יאמר לכל כהן
 שישמרו שפתיו דעת המצות וה
 והחקים להורותם בשפתיו לישראל
 כמו שאמר בתורה ולהורות את בני
 ישראל את כל החקים אשר רבו ה'
 אליהם ביד משה ונאמר יורו מ
 משפטיך ליעקב ותורתך לישראל
 לפיכך יבקשו ישראל תורה מפיהו
 ; כי מלאך ה' צבאות הוא. כי הוא

מלאכי עם פירוש

שליח האל יהכרד להורות דברי האל
לישראל. והרגם ונתן אני משמש
קדם ה' צבאות הוא :

ואתם סרהם מן הדנה הכשלהם
רבים בהורה שחתם ברית הלוי
אמר יהוה צבאות : וגם אני נתתי
אתכם גבוים ושפלים לכל העם כפי
אשר אינכם שומרים את דברי וג
נשאים פנים בהורה : תלא אב אחר
לכלנו תלוא אל אחר בנאגו מדרש
גבאר איש גאחיו לחלל ברית אבתיו

ואתם סרהם מן הדוד. מדרש הכהני
הראשונים הכשלהם רבים בתורה
הפך רבים השיב מעון : ברית הלוי
שהיתה אתו כמו שאמר : וגם אני
גבוים ושפלים לכל העמים. כמו ש
שאתם מבזים אותי כן נהתי אתכם
גבוים שהעם שאתם נושאים להם

ד' דויד קמחי

פני ולא תרצו להוכיחם כרי שיאחבו
אתכם אתן אתכם בעיניהם גבוים ו
ושפלים ; כפי אשר אינכם שומרים
את דרכי מדה כנגד מדה אתם כוזבי
אותי שאינכם שומרים דרכי ונתתי
אתכם גבוים ושפלים ; וגושאים
פנים בתורה. אתם גושאים פנים ל
לגדולים ברבר התורה שאמרה לא
תסריבו את אלה לח' וכשתם מביאי
סרבן בעל מוס היראו מלהוכיחם ו
ולומר להם סרבן זה פסול הוא ;
הלא אנ' אחד לכולנו. עתה שב
להוכיחם הנביא על עבירה אחרת
שנשאו נשים נכריות כמו שכתוב
בספר עזרא. דאפילו מי שהיתה לו
אשה מישראל היה נושא עליה א
אשה נכרית ואיחבה יותר מן ה
הראשונה. ועל זה אמ' הלא אנ' אחד
לכולנו כי כולנו בני יעקב כאיש ב
כאשה וכולנו אחים אם כן מדוע נ
ו

מלאכי עם פירוש

נבגד איש באחיו. ועור אמר הלא
אל אחר בראנו. כלומר כאל אחר אנו
מאמינים שהוא בראנו לא כאלהי
העמים שאתם נושאים נשים מהם
לחלל ברית אבותינו. כי ברית אבות
היא שלא לבגוד באשתו. כי אברהם
אבינו אעפ שלא היו לו בני משרה
לא בגד בה שישא אשה אחרת עליה
עד שחיה מרצונה אמרה לו כה נא
אל שפחתי אולי אבנה ממנה. וכן
יצחק אבינו אעפיו שהיתה רבקה ע
עקרה לא נשא אחרת עליה. וכן יע
יעקב אבינו לא נשא מרצונו אשה
על נשיו עד אשר הן נתנו לו רשות
מרעתן :

בצרה וחרבה ותועבה נעשתה ביש
בְּיִשְׂרָאֵל וּבִירוּשָׁלַם כִּי חָלַל יְהוֹדָח
קֹדֶשׁ יְהוָה אֲשֶׁר אָהַב וּבָעַל בַּת - אֵל
זָכָר / יְבָרַת יְהוָה לְאִישׁ אֲשֶׁר
נִעְשְׂנָה עַד וְעַתָּה מֵאַחֲלֵי יַעֲקֹב וּמִ

דמגיש מונחה ליהנה זכארת : וזאת
שנית מעשו פסות דמעשה את מונח
יהנה כבו ונאנסה מאין עוד פנות אל
המונחה ולקחת רצון מירכם :
ונאמרתם על מה על מי יהנה העיר
בינו ובין אשת ועמליך אשר אמה
בגדף בה והיא חכרתך ואשת בריתך
: ולא אתר עשה ושאר רוח לו ומה
האתר מבקש זרע אל חגי ונשמרתם
ברחמכם ובאשת ועמליך אל ובגוד :
מי שגא שלה אמר יהנה אלי יש
ישן אל נכסה חמס על לבושו אמר
יהנה זכארת ונשמרתם ברחמכם ולא
הבגוד :

ובירושלם. כלומר אמילו בירושלם
שהוא מקום בית המסדש עשו ה
התועבת הזאת : קדש ה אשר אהב.
דבוק האיש והאשה הוא קדש השם
דכתיב ודבק באשתו וצות לישראל
שיהיו קדושים והקדוש הוא שלא

מלאכי עם פירוש

ישלחו עצמם אל כל אשה כמו ש
שעושים חגוי. ובסוף הערות אמי
קרושי' תהיו. וישראל גם כן נקרא
קדש. כמו שאמר קדש ישראל לה'
והנה הם מוחללים אותו קדש שהוא
בה ישראל וגושאים נבריות עליו.
זחו ובעל בת אל זכר. כלומר בת ש
שעובדת אל זכר הפך מה שאמי אל
אחר כראנו. ורזל פירשו כי כל חבא
על הגויה כאלו נתחתן לעז. דכתוב ו
זבעל בת אל זכר. ובי בת יש לו ל
לאל זכר אלא זה חבא על הגויה ;
יכרת יהיה. ער ועונה כלומר שלא
ישאר בביתו חי שלא יהיה כביתו
מי שיענה הסורא שם. וער הפך ת
חמת שהוא ישן. כמו שא פן אישן
חמות. ורזל פירשו אם תלמיד חכם
הוא לא יהיה לו ער בחכמים ועונה
בתלמידים. ואם בתן הוא לא יהיה לו
בן מגיש מנחה לה' צבאות כי גם מן

ד' דוויר קמחי

הכהנים נשאו נשים נבריות כמו
שכתוב בספר עזרא : וזאת שנית
העשו . שנית למה שזכר החלת
בויון המזבח כבעל מום אמר עוד
שנית העשו למזבח שאתם גרמיי
בסרת רמעה את מזבח השם שבאות
בשיכם הישראליות ובכובת עליו ל
לפני על החמס שאתם עושים להן
שאתם נושאים עליהן נשים נבריות
וחנבריות אהובות וחישראליות ש
שנואות והם באות לפני בכני ואנסי
ומכסות את המזבח רמעה : מאי
עוד פגות אל המנחה . רין הוא שלא
אפנת עוד אל מנחותיכם שהקריבו
על המזבח כי כמזבח עשיתם קרבן
בעל מום וגזול . ורמעת הנשים ה
המעידים עליכם רעותיכם ואינן מן
הדין שאפנת אל מנחותיכם :
ולקחת רצון מירכם . שאסח קרבן
מירכם שיהיה לרצון לכם :

מלאכי עם פירוש

ואמרתם. ואם תאמרו על מה על
דבר נשותינו לא יקבל מנחותינו. ו
התשובה על כי ה' העיר. הוא העיר
בינך ובינה שאין אתה אוהב אותה
ואין לך עמה והוא ער עליך אשר
אתה כגרת כהן. והיא חברתך. והיא
היתה חברתך מסרם מימי נעורים.
והנכון לפרש כי שני ענינים אמר
הוא חברתך אעפי שאיננה אשת נ
נעורייך עור יש לך לאהוב אותה ו
ולא למאסה. כמו שאמר בישעיה
ואשת נעוריי כי המאס. ואמר אחר
כך ואשת כריתך כי כרתה ברית ב
בינך ובינה כשלקחתה לאשה תהיה
אשת נעורים או אינה אשת נעורים
ואתה נושא עליה אשה אחרת נכרית
זו היא כגידת גדולה. כי אם היתה ו
ישראלית זהו מנהג העולם לישא
אשה על אשה ושהיו לו נשים ו
רבות אם ירצה. אבל לקחת נכרית

ד' דוד קמחי

זו היא רעה רבה שתראה לעיניך ב
זכרית גברת כמות או יותר ממונת
ודין הוא שתכנה עליכם בשותיכם;
ולא אחר עשה. אברהם שהיה אחר
ראב לבל הבאים אחריו כאמונתו לא
עשה כמו שאתם עושים כי לא רדת
אחר התארה ולא בעל אפילו בבשרו
אלא כדו להשאיר זרע אלהים. בלוי
שצוה אלהים יתכרך להשאיר זרע.
כמו שאמר פרו ורבו; ושאר רוח
לו. יתרון הרוח היה לו. ולפיכך לא
רדת אחר התארה ולא בעל אלא למ
למצות פרוה ורביה. ואא"ל פי כי
חס דברי העם לנביא והם דברי תמו
חמיה. אמרו לו והלא אברהם א
אבינו ע"ה שהיה אחר ולא עשה כן
כמו שאנחנו עושים שהניח אשתו
ובעל הגר שפחתו ואע"פ ששאר ו
רוח לו והיה נביא. והנביא חר משיב
להם ומת האחר מבקש זרע אלהים.

מלאכי עם פירוש

כלו בשבעל הגר לא בעל אלא כרי
לבסש זרע לפי שלא היה לו זרע מ
משרה אשתו. ואעפ כן הוא לא כגר
בשרה אשתו כי ברצונה וברשותה
עשה הדבר אבל אהם תשמרו ב
ברוחכם ולא יבגוד אחר מכם כאשת
צעוריו לתניחה ולבעול בת אל זכר.
ופירוש ושאר רוח לו ענין יתרון ו
ומעלה. כי כמו שיש בשרש יתר ע
ענין השאר וענין מעלה ושבת כן
יש בשרש שאר ענין השאר וענין
יתרון ומעלה. כלומר יתרון רוח ו
ומעלה היה לו לאברהם ; אל יבגוד
בן דרך המקרא לדבר לנכח ושלא
לנכח במקום אחר. והנה התשובה
היתה אליהם מן הנביא בשתקשוהו
והוכיח להם שאינם עושים כהוגן ;
כי שנא שלה. אם שנא אחר מכם
אשתו ושלחנה. כלומר טוב הוא
שישלחנה כגט ותלך ותנשא לאיש

רו דריד סמחי

אחר שיאתכנה אבל שתחזיק בה ות
ותשנאנה בלבבך זו היא כגידה ג
גדולה. זהו שאמר ובסה חמס על
לבושו שהוא מראה שהוא אהב א
אותה ודבק בה בלבושו שהוא דבק
בבשרו ולא יפשיטנו בן הוא לא י
ירצה לשלחה ושונאת. זהו החמס
שמבסה על לבושו ;

הוצעתם יתנה ברכותם באמרתם ב
במה הוצענו באמרתם כל עשה רע
טוב פשוני יתנה ונתם הוא הפז א
איה אלהי המושפט ; הנוגי שולח מ
מלאכי ופנה דרה לפנוי ופתאם נבוא
אל חיבלו הארון אשר אדם מבקש
ומלאה הכרית אשר אדם הפזים ה
הנה כה אמר יתנה צבאות ; ומי
מבלבל את יום בואו ומי העומד ב
פתח איתו כי הוא קאש מצלת ונ
ובכרית מבקשים ; ונשגב מצאת

מלאכי עם פירוש

וּמִטְהַר בְּקֶטֶר וְטָהַר אֶת־בְּנֵי לֵוִי וְזָקַק אֶתְּכֶם בְּנֶחֱמָה וְנִחַר לַיהוָה מִגִּישֵׁי מִזְבֵּחַ בְּזָבָחָהּ :

חוגעהם ה' . על דרך משל מרבו
על לשון בני אדם כי הוא יתבוד לא
יועיל ולא ייגע ! או איה אלהי
המשפט. או אם אינו כן כי לא טוב
בעיניו עושה רע איה אלהי המשפ'
למה אינו עושה בהם משפט !
הנני . אם השאלו משפט הרשעים
בעולם הזה עוד יבא זמן שתראו ו
ואז יקרב אליכם המשפט לבלות ה
הרשעים שבכם . וזהו יהיה ארתו
היום שאשלה מלאכי ופנה דרך לפ
לפני . והוא מלאך ה' מן השמים .
כמו הנה אנכי שולה מלאך לפניך
לשמרך בדרך וגו' ! ופנה דרך
לפני . זה יהיה סבוץ גליות שלא ימ
ימצא ברובם שטן ופגע רע !

ופתאום יבא אל היכלי. למי שלא
 נגלה הקדז ולא נתמאר בספר רגיל
 אמר מי פתאום יבא שלא ידע אדם
 ויום בואו טרם בואו שיבא. כמו
 שא בני סתומים וחתומים הדברים
 עד עת קדז ; הארון. הוא מלך
 המשיח והוא מלאך הברית. אז אמי
 מלאך הברית על אליהו. וכן אמר ב
 באגדה שאלהו קנא על ברית מילה
 שמוע' מהם מלכות אפרים שנאמי'
 קנא קנאתי להשם אלהי ישראל כי
 עזבו בריתך בני ישראל. אמר לו
 קנאת בשטים ובאן אתה מסנא על
 המילה חייך שאין ישראל עושים
 ברית מילה עד שאתה רואה בשינוך
 מבאן התסינו לעשות כסא הכבוד
 לאלהו שנסרא מלאך הברית. שנא
 ומלאך הברית אשר אתם הפצים ה
 הנה בא אמר ה' זכארת ; הנה בא.
 יבא בזמנו ; ומי מבלבל את יום

מלאבי עם פירוש

בא. מי יהיה סובל את יום באו כי
ביום באו יצרפו רבים ; כי הוא
כאש מצרת. טעם הוא על היום ש
שזכו. כלומר אותו היום יהיה כמו
האש שמצרת הסיגים מן הבסת בן
וברלו הרשעים מן הטובים ויסופו
הרשעים וישאר הצדיקים. וכן
אמר בנוואת זכריה והבאתי את ה
השלישית באש ; ובבורית מבכסי.
ובמו חבורית של מבכסי חבגרים
שמעברים בו הכתה מן חבג. וה
והרשעים הם הכתה. כמו שאמר
גכתה עונך לפני ; וישב. כמו
השופט שיושב לשפוט את העם ו
ולחברול החייב מן הזכאי בן יהיה
אותו היום שהיה מצרת ומטהר ב
כסת ומעביר ממנו הסיגים והם ה
הרשעים ; וטהר את בני לוי. והם
הכהנים. ולפי שרבו עליהם כפרשה
שלמעלה זכר אותם עתה כפרט ;

רו דוד קמחי

מגישי מנחה בצדקה. מה שאין כן
בהני הדור הזה. כמו שאמ' למעלה
שחיו מקריב' בהמות בעלות מום

וערכה ליתנה מנסח וחד' וירושלם
בימי עולם ובשנים סדמוניות ;
וערכתי אליכם למשפט והייתי ער
ממהר במכשפים ובמנאפים ובג
ובנשבעים לשקר ובעשקי שבר—
שכיר אלמנה ונהום ומטי גר ולא
יראני אמר יהנה זבאות ; כי אני
יהנה לא שגיתי ואתם בני יעקב ל
לא בליהם ; למימי אבתיכם סרתם
מחסי ולא שמרתם שובי אלו וא
ואשובה אליכם אמר יהנה זבאות ו
ואמרתם בפה נשוב ; הויקבע אדם
אלהים כי אתם קבעו אתי ואמרתם
בפה קבענו המעשר והתרומה ;

וערכה. זבר יהודה וירושלם בי שם

מלאכי עם פירוש

בית המקדש ; וקרבתו . כאותו
היום שזכר ; אליכם . הרור שיהיה
ביום ההוא . והרורות שעברו אם לא
קבלו דינם בעולם הזה יקבלו בע
בעולם הבא ; ער . כי אני יודע
הנסתרות ואעיר בהם במה שעשו ;
ממחר . לשלם גמולם ; ומטי גר .
ומטי משפט הגר ; כי אני ה' לא
שנית . כי מה שאמרתי אפילו ל
לזמן ארוך לא לפי שנה בן יהוה כי
אני לא שנית ודברי לא ישנו ו
וכל העתידות שאמרתי לכם על ידי
נביאי בן יהוה ; שנית . ענין שנוי
כלומר לא אשנה מדבר לדבר ומ
ומחפץ להפץ ; ואתם בני יעקב לא
כליתם . כמו שכלו שאר האמות ש
שלא נשארו להם זכר בשמים וכלו
מחיות גוי אבל אתם לא כליתם ולא
הכלו כי לעולם תהיו מיוחדים בין
הגוים להיות גוי אחד בארץ . ואעפי

ד' דויד קמהי

שגליהם ונדהתם לכל פאה שמבם נ
נשאר בכל מקום. ומה שהרעותי
לכם בעונותיכם עשיתי. ובמו שאני
לא אשנה גם אתם לא תכלו. ו
ובאחרית הימים תשובו למעלתכם
ותהיו עליונים על כל גויי הארץ ;
למימי. הלמד עם המם כמו למה
למרחוק למעולם. אמר זמן רב ע
עבר שלא שמרתם חוקי אתם וא
ואבותיכם לפיכך הרעותי להם ולכם
אבל מעתה שובו אלי ואשובה א
אליכם ; ואמרתם כמה נשוב. ואם
תאמרו כמה נשוב אם יש לנו דבר
אחר אלא מה שהוכחתנו עד הנה ה
דבר הקרבנות ודבר הנשים והת
והתשובה ; היקבע. ויש בכם דבר
אחר שבעבורו ואני להרביץ בכם ה
המארה. אמר היקבע אדם אלהים.
כי אתם קובעים אותי ; ואמרתם .
ואם תאמרו כמה קבענו. התשובה

מלאכי עם בירוש

המעשר והתרומה. היסבע קובעו
סבענוך. ענין גלה ולקוחת הרבר ב
בהכרה :

בפוארת אפס נארים נאמי אפס קב
קבעם הגוי כלו : הבואי את כל-
המעשר אל בית האוצר ויהי טרת
בביתי ובהגוני נא בזאת אמר יהוה
צבאות אם לא אפתח לכם את ארבות
השמים וחרוקתי לכם ברבה שר ב
בלי רי : וגערתמי לכם באבל ולא י
ושחית לכם את פרי הארמה ולא ת
תשפל לכם הגפן בשנה אמר יהוה
צבאות : ואשרו אתכם כל הגוים
בי תהיו אפס ארץ חפץ אמר יהוה
צבאות : חזקו עלי דברונם אמר י
יהוה ואמרתם מוח גרברנו עלוך :
אמרתם שרא עבר אל היס ומה-ב
בזע מי שמרנו משמרתו וכי הל
תלבו קר רצית מקני יהוה צבאות :
ועפה אנהגו מאשרים ורגם גם נבגו

ד' דויד קמחי

עשירי לשעה גם פתחו אל תים וימ
ויפלוטו :

כמארה. אתם נארי' מפני העבודות
שזכר למעלה כמו שאמר וגם א
ארותיה. ועוד אתם מוספיו עון על
עון ואתם קובעים אותי ממה ש
שהאספו שלא התנו ממינו תרומה
ומעשרות. והאמר הוא גזול ארתנו
המטר ושולח מארה כתכואה ואנו
נתן לו התרומה והמעשרות : הגוי
בלו. וראה כי העבודות הנזכרות למ
למעלה לא היו שוים בהם כלם אבל
בדבר המעשר והתרומה היו שוים
כלם לפיכך אמר הגוי בלו. הכיאר.
ויחי טרת בביתו. ללוים ולכהנים ה
העובדים לפני. ומתוך כך תשובו
מן העבודות הנזכרות. ואם לא
אפרע מכם כפורענות אחרת. אבל
אם תכיואו התרומה והמעשרות ב
בראוי אמטיר עליכם ואריק לכם ב

מלאכי עם פירוש

ברכה ער בלי די. פי אגזל ער שלא
יספיקו לכם בלים ואוצרות ; טרת.
בהרגמו פרנוס. ותי ער בלי די ער
נתמרון מסת ; וגשרתי. באוכל ב
בארכה האוכל את התכואה ; ולא
השכל לכם הגפן. הגפן לא השכל פ
פריה ; ואשרו. יאמרו אשריכם. ת
המורה שאתם הרפת כגוים מפני ה
הרעב על המארה שאתם גורים ;

ארץ הפז. שתכואתה מרובה ;

חזקו. שב להוביחם על מה שהיו א
אומרים כי אין דין ואין דיון ; מה
גדברנו. שב הפעל פעול לרוב ה
התמיד הרבור. וכן הגבורים בר ;
אמרתם. מכואר הוא ; רעתה. גם כן
מכואר הוא ;

אז נדברו יראי יהוה איש אל רעתו
ויקשב יהוה וישמע ויפתח ספרו ;
זכרון לפניו ליראי יהוה ולחשבי
שמו ; ותי לי אמר יהוה זכארת

די דוויד קמחי

ליום אשר אני עשה סגלה וחמלתה
עליהם כאשר חמל איש על בנו ה
תעבר אותה : ושבתם וראיתם בין
צדיק לרשע בין עבר אל הים לאשר
לא עברו :

אז נדברו יראי ה'. כי המאמר ההוא
הוא מאמר אנשי שלא יבינו דרכי
ה' ומשפטיו. ובשישמעו יראי ה'
הדברים מהאנשים האלה הכופרים
בהשגחת האל בהתנוגים נדברו הם
איש אל רעהו ומרבים בדברים ה
האלה ונושאים ונותנים בהם עד ש
שימצאו בשבלם כי כל דרכיו מ
משפט אל אמרנה ואין עול :
ויקשב ה'. האל יתה תקשוב דבריהם
ויתן להם שכרם בזה : ויכתב ספר
זכרון לפניו. דרך משל בלשון בני
אדם שבותבוי המלכי ספר הזכרונות
כי אין שכתה לפניו יתברך. וכן כל
הנמצא כתוב בספר : והנה יראי

מלאכי עם פירוש

השם והושבי שמו. שאמר שמור
לחם עד עולם. ופני הושבי שמו ש
שחושבים המייד בדרכי ה' וביריעת
אלהותו כי שמו הוא והוא שמו.
וכתב ה'רא אבן עזרא ז"ל כי יראי השי
הם הצרוקים. והושבי שמו הם חב
הבמיי לב וירעי סוד השם הנכבד
והנורא! והיו לי יראי הרור הזה
שיהיו כהחייית המתים ויראי הרור
ההוא גם כן! ליום אשר אני עושה.
ליום המשפט שאני עושה ריץ ב
ברשעיו הם יהיו לי סגולה וחמלתי
עליהם שלא ישיגם הרעה המוכלת ה
הרשעים! העובר אותי. האב חומל
על כל בניו כמו שאמר ברחם אב
על בניו. אבל יותר חומל על ה
העובר אותי! ושבתם. אז יכחץ
מה בון צרוק לרשע ולא יאמר ע
עוד כל עושי רע טוב בעיני השם
שוא עבוד אלהים!

ר' דוד סמחי

כי הנה היום בא ברוש בתנור ויהי
כל ימים וכל עשה רשעה קש ולחט
אתם היום תבא אמר ותנה צבאות
אשר לא ישוב להם שרש וענת ;
וזהה לכם וראי שמי שמש צבחה
ופורפא בנפניה ויצאתם ופשתם כע
בעלגי מרובס ; ועסותם רשעים
כי יהיו אפר תחת כפית רגליכם ב
היום אשר אני עשה אמר ותנה צב
צבאות ; זכרי תורת משה עבדי
אשר צויתי איתו בחרב על כל יוש
ישנאל הקים ומשפטם ; הנה
אנוי שלח לכם את אליה תבנא לפני
בא יום ותנה תגדול ותגורא ;
ותשוב לב אבות על בגים ולב בגים
על אבותם פן אטוא ותביתי את הא
תארז חכם ;
כי הנה יום המשפט המשיל אותו
לאש מוערת כמו שאמי למעלה כי
הוא כאש מצרת ; קש . כמו קש

מלאבי עם פירוש

באש יחיו שיבילו מהרה ; ולהט.
כמו ותלהט מוכרי הרים ; שרש
וענת. כהרגומו בר ובר בר. כי הכן
הראשון כמו שרש והנולד ממנו
כמו ענת ; וזרחה לכם יראי שמי.
הנה הרשעים יבלה היום הבא רל
וליראי ת' זרח אותו היום שמש צ'
צדקה. כלומר שינצלו מכל רע וי'
וישמחו כלב טוב. וטעם כבנפיה
כי השמש יפרוש אורו על הארץ.
וכמו בנפים פרושות זריחתו ;
ויצאתם ופשתם. ככל אשר תצא
תפרו והרכו בעגלי מרבק שגדלים
בשומן ובשר ; ופשתם. ענין רבוי
וכן כי תפושו כעגלה דשא. ופשו
פרשיו. והוא כשקל וקמתם אלא
שזה בחירק והיה ראוי בתשלמו
ויפישתם כשקל וירישתם אותה ב'
בחירק ובנפול עין הפעל הוטלה ת'
תנועתה. על פא הפעל ; ומרבק.

ר' דויד קמחי

הוא מסוס שמכניסין שם העגלים
לפטמים : והזל פירשו הפסוק
במשמעו על השמש שאמרו . א
אמר ריש לקיש אין גיחנם לעתיד
לכא אלא הסרוש כרוך הוא מוציא
המה מנרתיקה צדיקי ומתרפין בת
שנא וזרחה לכם וראי שמי שמש
צדקה ומרפא בכנפיה . ורשעים נ
גרונים בה שנהנה יום בא כוער ב
בתנור והיו כל זרים ובל עושי ר
רשעה קש : ועסותם . ענין הריוסי
והכתישה . ומזה נקרא עסיס המ
המשקה היוצא על ירי כתישה וס
וסחיטה . אמר בזמן הזה הרשעים
מושלים בכם אבל בזמן ההוא ת
תרמסו אותם תחת כפות רגליכם . ר
ואת על פי שאמ' כי היום הכא ילהט
אותם לא יהיה ביום אחר בליונם א
אלא הרגלים ובלים ויהיו בלום ל
לזמן מועט ובל זמן שיהיו קימים

מלאבי עם פירוש

יחיו מרמס רגלי הצדוקים ; ביום
אשר אני עושה. ביום המשפט ש
שאני שופטם לכליון. ואמר אפר ר
דרך משל לפי שהיום הבא ישרות
אתם ; זכרו תורת משה עברי.
אמר עד שלא ובא יום המשפט זכ
זכרו בכל דרך ודרך תורת משה ע
עברי לעשות בכל הכתוב בה ;
אשר צויתי אתו בחורב. כמו ש
שצויתי בחורב. לא בדברי האומרי
כי לזמן נתנה במשמעה ובא המ
המפרש ופירש רוחנית וזה הפסוק
השובת להם ; הנה אנכי שולח לכם.
אשפי שאני מזהירכם על תורת מ
משה בכל דרך ודרך את על פי בן ל
לשובתכם אשלח לכם את אליהו הנ
הנביא. והטעם שישויב בשמתו ש
שעלתה לשמים אל גיה נברא בגופו
הראשון כי גופו הראשון שב אל ה
הארץ בעלותו כל יסוד אל יסודו.

ואחר שיחיה אותו בגרת ישלחנו ל
 לישראל לפני יום המשפט והרי יום
 חי הגדול והנורא והוא יזהיר האבות
 וזכנים יחירו לשוב ככל לב אל חי
 וחשבים ינצלו מיום המשפט וזהו
 שאמר. וחשיב לב אבות על בנים
 כמו עם בנים. וכן לב בנים על א
 אבותם כמו עם אבותם. כלוי האבות
 וזכנים יחירו. פן אבא והכיתי.
 לפיכך יזהירם הוא ברי שיחיו בעלי
 תשובה ליום הבא ברי שלא יכת ח
 הארץ בלח ותהיה חרם אשר לא יז
 וחרו בתוהרתו וכלו ויסופו כמ
 במדבר העמים. או ליום המשפט
 בארץ ישראל. ותנזהרים יזהירו ב
 בוותר הרסיע ומצדוקי הרבים
 כבוכים לעולם ועד.

תם ונשלם ספר מלאכי הנבוא.
 התלת לאלהים